

Naturskyddsföreningen
Nacka

Boo Miljö- och Naturvänner

Nacka kommun
Planenheten KFKS 2013/543-214
131 81 Nacka
registrator.plan@nacka.se

2022-02-02

Samrådsyttrande över förslag till Detaljplan för Verksamhetsområde Orminge trafikplats i Boo, Nacka kommun.

Naturskyddsföreningen i Nacka och Boo Miljö- och Naturvänner har tagit del av samrådshandlingarna för förslag till Detaljplan för Verksamhetsområde Orminge trafikplats i Boo och vill lämna följande synpunkter.

Föreningarna avstyrker å det bestämdaste förslaget till detaljplan och anser att planeringen av naturområdet omgående ska avbrytas.

Planens syfte och huvuddrag

Enligt planbeskrivningen är syftet med detaljplanen att *”möjliggöra för ett attraktivt verksamhetsområde”* som *”ska utformas med stor hänsyn tagen till angränsande bostadsbebyggelse samt beaktande av naturvärden och platsens entréfunktion till Orminge.”*

Efter genomläsning av planen framgår formuleringarna om att ta stor hänsyn till bostadsområdet och beakta naturvärdena som närmast paradiska. Större delen av det värdefulla naturområdet skövlas helt. Hur är det att beakta naturvärden?

Vidare sägs att *”Den direkta närheten till trafiklederna innebär att området är utsatt för trafikbuller och risker vilket begränsar möjliga markanvändningar.”* Vi menar att markanvändningen ”natur” lämpar sig väldigt bra, vilket också förekomsten av ett flertal rödlistade och ovanliga arter bekräftar.

Det sägs också att *”vissa verksamheter i närområdet har behov av nya lokaliseringar för att Orminge centrum ska kunna utvecklas enligt antaget detaljplaneprogram.”* Det gäller bensinstationen i Orminge centrum som nu föreslås flyttas till det aktuella planområdet. Med

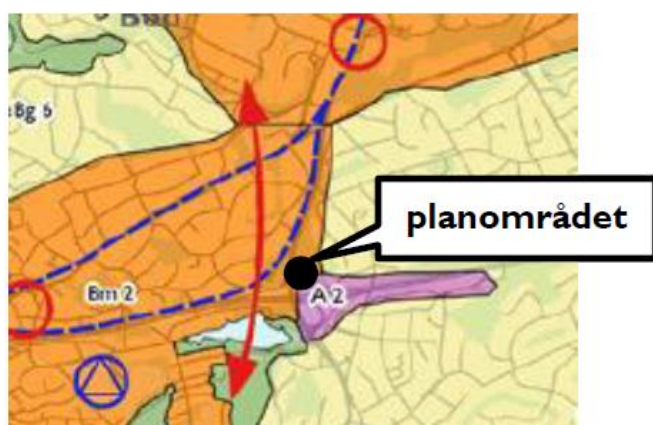
tanke på att det fossila bränslet ändå inom en snar framtid kommer att avvecklas, så ifrågasätter vi behovet av en flytt.

Sådana dominoeffekter av planprogram och detaljplaner ser vi allt mer av i Nacka kommun. Aktuella exempel är fotbollsplaner som föreslås i ytterst olämpliga lägen i Källtorp och Ramsmora. Vi vänder oss kraftigt mot detta sätt att planera där de reella konsekvenserna av planer och program döljs för allmänheten, som ställs inför fullbordat faktum och att platsen ifråga "måste" tas i anspråk.

Förhållande till översiktsplanen och avvägning av motstående intressen

I planbeskrivningen redovisas vad som står i gällande översiktsplan, "*Hållbar framtid i Nacka*", om det aktuella området. Översiktsplanen anger huvudsakligen markanvändningen "Medeltät stadsbebyggelse (Bm2)" för planområdet och delvis "Arbetsplatsområden och tekniska anläggningar (A2)". I planbeskrivningen anges att med medeltät stadsbebyggelse menas områden som innehåller alla funktioner som är typiska för en blandad stad, såsom bostäder, handel, kontor och verksamheter som inte innebär betydande störning. Om man tittar på översiktsplanekartan är det uppenbart att även mindre grönområden ingår i de områden som markeras som "medeltät stadsbebyggelse" och vi menar att lokala grönområden också är en viktig del i den blandade staden. Grönområden bör också ses som en av de funktioner som är typiska för den blandade staden.

I planbeskrivningen sägs också att "*I översiktsplanen redovisas även ett svagt samband i grönstrukturen inom området i nord-sydlig riktning som behöver beaktas i planeringen, se figur 2 nedan. I kommunens grönprogram finns det aktuella området redovisat, men inte med några utpekade värden.*"

Figur 2: Urklipp från översiktsplanen som visar markanvändningen. De blå linjerna visar möjliga tunnelbanesträckningar och den röda pilen visar ett svagt samband i grönstrukturen.

Att det inte är redovisat med några utpekade värden beror på att området inte varit inventerat tidigare. Vi har alltid hävdat att naturinventeringar bör göras innan man börjar detaljplanera för att man på allvar ska kunna ta hänsyn till och som det står i planen beakta naturvärdena. När sedan detaljplanering startas är det ofta väldigt svårt att ändra eller avbryta planeringen, oavsett vad som sedan under planprocessens gång kommer fram i olika inventeringar och utredningar.

Under rubriken *Avvägning mellan motstående intressen* i planbeskrivningen sägs: *”Att skapa utvecklingsmöjligheter för det befintliga näringslivet samt möjliggöra för nya företagsetableringar är ett målområde i kommunens översiktsplan, vilket ligger till grund för detaljplanen.”*

Det är förvisso riktigt men översiktsplanen har också andra mål om natur, miljö och gröna spridningsvägar. I miljöredovisningen sägs också att detaljplanen strider mot flera av målen i översiktsplanen. Någon djupare diskussion om dessa målkonflikter finns inte, utan det sägs bara att intresset för att skapa fler verksamhetsplatser väger tyngst. Vi undrar vilka analyser som ligger till grund för att det intresset ska överväga alla andra intressen. Hur stort är behovet av nya verksamhetsplatser? Även om behovet är stort, hur stort är då behovet av grönområden? Hur stort är behovet av gammelskogområden? Hur stort är behovet att uppfylla Nacka kommuns miljömål och att bevara den biologiska mångfalden?

Den här typen av mer eller mindre orörda skogar uppstår inte på nytt, de är att betrakta som en ändlig resurs som inte kan återskapas. En mer initierad diskussion om avvägningar skulle kanske leda till andra slutsatser.

Mycket höga naturvärden i planområdet och viktig del i den gröna infrastrukturen

Planområdet har höga naturvärden och bedöms ha högt naturvärde, klass 2, i NVI:n, naturvärdesinventeringen. I planbeskrivningen nämns detta men vi tycker inte att det framgår tydligt hur höga värdena är i området. Även andra viktiga slutsatser i NVI:n borde lyftas upp i planbeskrivningen för att man ska få full förståelse för områdets naturvärden. På sid 4 i NVI:n sägs: *”Områdets höga tallvärden är beroende av omgivande landskap och bidrar till en fungerande spridningsbiologi för många arter. Förekomsten av gamla träd och död ved av hög kvalitet i dessa miljöer är sannolikt mycket viktig för att upprätthålla en kontinuerlig ekologisk funktion i livsmiljöer för många marginaliserade arter, som är beroende av dessa ovanliga värdeelement.”*

En viktig aspekt står på sid 20 - 21 i NVI:n *”Ytterligare en positiv aspekt i området är att åldersfördelningen av uppvuxna tallar är spridd och att förnyring av unga tallplantor är relativt god. Detta ger förutsättningar för tallvärdena att långsiktigt finnas kvar.”*

I NVI:n sätts området i ett större sammanhang som grön spridningslänk:

”Även om området inte har identifierats som viktigt spridningsstråk i tidigare rapporter (Ekologigruppen 2009; Nacka kommun 2011) är det viktigt att sätta naturvärdena i ett större geografiskt sammanhang. Områdets höga tallvärden är beroende av omgivande landskap och bidrar till en fungerande spridningsbiologi för många arter. Om man tittar på en karta över omgivande landskap ser man att stora delar norr om Värmdöleden utgörs av villaområden med mindre skogspartier. Förekomsten av gamla träd i dessa miljöer är sannolikt mycket viktig för att upprätthålla en kontinuerlig ekologisk funktion i livsmiljöer för många marginaliserade arter, som är beroende av dessa ovanliga värdeelement. Sett ur ännu större skala så har Stockholmsregionen en särställning vad gäller miljöer med gammal tall. I och med urbaniseringen i regionen har många områden inte varit aktuella för rationellt skogsbruk, vilket gjort att det finns långt mycket mer värdefulla tallmiljöer kvar här jämfört med mer glesbefolkade liknande områden i Sverige.”

Naturområdet har alltså höga naturvärden, har stor åldersspridning bland tallarna vilket är viktigt för att området ska bibehålla sina värden i framtiden, det är en viktig del i den gröna infrastrukturen i Boo och området är en del i ett större landskap av värdefulla tallmiljöer i Nacka och Stockholmstrakten.

I miljöredovisningen sägs: *”Lokalt sett utgör området en viktig livsmiljö för flertalet arter, men den fyller dessutom en viktig landskapsekologisk funktion genom att sammanbinda barrskogen i Tollare naturreservat med det stora barrskogsområdet i Skarpnäs.”* Detta framgår inte tydligt i planbeskrivningen.

Området har konstaterats som ett svagt samband i översiktsplanen vilket också nämns i planbeskrivningen: *”Den sammanhängande barrskogen fungerar tillsammans med omgivande landskap som ekologisk spridningslänk för arter knutna till gammal barrskog. Naturmiljön tillhandhåller även viktiga ekosystemtjänster (såsom dagvattenrening, klimaturjämning, pollinering och förbättring av luftmiljön) samt fungerar som bostadsnära natur.”*

Men som så ofta väger dessa värden lätt mot exploateringsintressena. Bit för bit trasas Nackas gröna infrastruktur sönder med hänvisning till att varje enskild detaljplan inte har så stor betydelse.

Föreningarnas uppfattning är att ovanstående gör att området aldrig borde ha kommit på tal att exploateras. Tyvärr ser vi alltför ofta att oavsett vilka naturvärden som finns i olika områden utgör det inget hinder för exploatering.

Konsekvenser för naturvärden underskattade

Konsekvenserna för naturvärdena och de gröna spridningssambanden tonas ned i planbeskrivningen.

I planbeskrivningen står att *”Planförslaget bedöms dock sammantaget medföra negativa konsekvenser för naturmiljön genom att en stor andel (drygt 2 hektar) naturmark med höga naturvärden som utgör en livsmiljö för flertalet arter tas i anspråk. Det ekologiska spridningssambandet för barrskogslevande arter försvagas även lokalt.”* Eftersom en del av naturområdet blir kvar efter exploateringen anses det att *”lokala naturvärden och landskapsekologiska funktioner till viss del kan bibehållas efter detaljplanens genomförande.”*

Vi reagerar på att värdena ”till viss del” anses bibehållas och menar att det är en orealistisk bedömning. I miljöredovisningen framgår att *”De naturvärden som förekommer i området har utvecklats över en mycket lång tid och är således omöjliga att ersätta.”* Detta är en mycket viktig poäng när man ska bedöma konsekvenserna av detaljplanen.

Slutsatsen i miljöredovisningen lyder:

”Planförslaget innebär att ett område med höga naturvärden som utgör en livsmiljö för flera rödlistade arter och är en värdefull länk i kommunens gröna infrastruktur för barrskogslevande arter tas i anspråk. Förslaget bedöms medföra negativa konsekvenser för naturmiljön och motverkar således de kommunala miljömålen. För att mildra dessa konsekvenser bevaras en tredjedel av den befintliga naturmiljön för att bibehålla vissa av de ekologiska och landskapsekologiska funktioner som förloras i samband med exploateringen.”

Formuleringen i miljöredovisningen är skarpare och inte lika inlindad jämfört med hur det formuleras i planbeskrivningen.

Artskyddsutredningens slutsatser orealistiska

På grund av förekomsten av spillkråka i området har en artskyddsutredning gjorts. I planbeskrivningen står: *”Resultaten från utredningen är att planförslaget inte riskerar att försämra bevarandestatusen lokalt. Bedömningen grundar sig på att den naturmark som föreslås bevaras inom planområdet fortsatt utgör en kvalitativ miljö, samt att spillkråkan har goda förutsättningar i det omkringliggande landskapet. Några krav på skyddsåtgärder bedöms därmed inte finnas.”*

Föreningarna underkänner slutsatsen från artskyddsutredningen. Som framgår av citatet grundar sig bedömningen på att den kvarvarande naturmarken kommer att fortsätta utgöra en kvalitativ miljö.

Det finns flera problem med det resonemanget. Att arealen naturmark krymper innebär att en viktig kvalitet förloras, eftersom storleken på naturområden är en kvalitetsfaktor, det så kallade art/yta-förhållandet. Ju större område desto större biologisk mångfald, vilket är viktigt för spillkråkans födosök efter insekter och larver. Den lilla del av naturområdet som blir kvar kommer inte att ha kvar de naturvärden som det har idag med tanke på att det påverkas av verksamhetsområdet t.ex. genom så kallade kanteffekter samt att ytan naturmark för rekreation krymper, vilket ökar slitaget på det som blir kvar. Området kommer inte heller att vara lika rikt på död ved som tidigare.

Det sägs också att spillkråkan har goda förutsättningar i det omgivande landskapet. Nu är det så att det omgivande landskapet inte kommer att vara oförändrat. Det är en helt orealistisk förutsättning. Arealen naturmark i Ormingeområdet kommer att krympa på flera ställen bara med de planer som vi känner till nu. Att alla villatomter kommer att fortsätta hysa träd, och inte minst gamla träd, i den omfattning det gör idag är en utopi. De kumulativa effekterna av ianspråktagande av omkringliggande naturmark har inte inkluderats i artskyddsutredningen och bedömningen av spillkråkans lokala bevarandestatus är därmed inte komplett. En realistisk bedömning är att de kvaliteter spillkråkan behöver kommer att minska i hela Ormingeområdet i framtiden. Det är i det perspektivet detaljplanens påverkan på spillkråkans bevarandestatus måste ses.

Föreningarnas slutsats är att spillkråkans bevarandestatus kan hotas av ett genomförande av detaljplanen och att förbud enligt artskyddsförordningen kan komma att utlösas.

Området viktigt för rekreation

I planhandlingarna för detaljplan Fågelstigen, det närliggande bostadsområdet, skrevs att detaljplaneområdet saknar närhet till närrekreationsområde och lekplats inom 300 m. Vi påtalade att naturområdet trots bullerstörningar används som närskog av de boende i området och för barnen är naturmarken deras närmaste och bästa lekområde. Detta framgår också av planbeskrivningen som säger att: *”Även om området är utsatt för trafikbuller används skogsområdet av närboende för rekreation och spontan lek.”* Ofta avfärdas naturområden som är bullerstörda som mer eller mindre betydelselösa som rekreativsområden. Men så är det inte

utan naturen i sig ger upplevelsevärden som inte kan ersättas med något annat. I synnerhet en sådan trolsk skog som det är fråga om i planområdet. Sedan är inte hela området bullerstört heller. Buller är ett stort samhällsproblem som bäst åtgärdas vid källan, i det här fallet vägtrafiken.

Vi vill lyfta upp att i miljöredovisningen för detaljplan Fågelstigen står *”Planförslaget innehåller inga anläggningar för lek och rekreation. Det är ca 1 km till närmaste lekplatser (två stycken). Ingen går att nå trafiksäkert. Naturområde med rekreativa värden ligger ca 1,5 km bort. Detta kan inte bedömas som ”god tillgång till parker och bostadsnära natur”.*

Och i planbeskrivningen för detaljplan Fågelstigen sägs *”Gångavståndet till närmaste lekplats är cirka 600–800 meter, med en trafikerad väg som behöver korsas. Närmaste större naturområde med rekreativa värden ligger cirka 1,5 kilometer bort. Tillgången till lek och bostadsnära natur bedöms därmed inte vara god, normalt eftersträvas ett avstånd på 300 meter. Angränsande sydväst om planområdet finns ett mindre naturområde med hållmarkstallskog. Även om området är bullerutsatt finns här möjlighet till exempelvis lek och spontan fysisk aktivitet. En pågående planläggning för ett nytt verksamhetsområde vid Orminge trafikplats innebär att en stor del av denna naturmark kan komma att tas i anspråk.”*

Vid planläggningen av Fågelstigen var hela problematiken med att bostadsområdet är underförsörjt med grönområden och lekplatser och att skogsområdet som ingår i den här detaljplanen används av de boende som närrekreativområde. Detta faktum, inklusive alla ovan nämnda argument, gör att naturområdet är otroligt viktigt att bevara i sin helhet då det är av fundamental betydelse för de närboende.

Planförslaget bryter mot klimatmålen

Enligt planbeskrivningen bedöms utsläppen av växthusgaser öka om detaljplanen genomförs på grund av sprängning av en stor mängd berg med masshantering samt materialåtgång vid byggskedet.

Vidare bedöms planförslaget även leda till ökat antal transporter. De flesta transporter till och från verksamhetsområdet kommer att ske med bil och närmaste busshållplats och cykelstråk ligger förhållandevis långt bort.

I miljöredovisningen dras slutsatsen att: *”Planförslaget stödjer inte det lokala miljömålet eller redovisat mål i Översiktsplanen. Det är oklart om klimatpåverkan kan begränsas med hjälp av energieffektivisering.”*

Vi menar också att planförslaget, liksom hela den fysiska planeringen i Nacka, måste bedömas utifrån den koldioxidbudget som Nacka kommun nu tagit fram. Koldioxidbudgeten beskriver den återstående mängd koldioxid som en kommun, region eller nation kan släppa ut i atmosfären för att leva upp till Parisavtalets globala temperaturmål. Koldioxidbudgeten visar att de fossila koldioxidutsläppen i Nacka behöver minska med 16 % per år för att vi inte ska överskrida budgeten. Detta är en enorm utmaning och alla byggplaner bör bedömas utifrån koldioxidbudgeten. Det innebär bland annat att det blir allt viktigare att minimera sprängningar, men denna detaljplan bygger på att stora mängder berg, en grov uppskattning är att det rör sig om ca 150 000 m³, i planområdet sprängs bort. Det är inte ett hållbart byggande.

Sammanfattande synpunkter

- avbryt planeringen på verksamhetsområde Orminge trafikplats och bevara befintligt naturområde i sin helhet, intakt utan kompromisser**
- naturområdet har höga naturvärden och ligger i ett redan svagt spridningssamband**
- naturområdet tjänar som rekreations- och lekområde för bostadsområdet vid Fågelstigen**
- bergsprängning och skövling av skog utplånar oåterkalleligt livsmiljö för en mängd arter**
- planförslaget bryter mot klimatmålen och försvårar att nå Parisavtalet**

Föreningarna avstyrker förslaget till detaljplan och anser att planarbetet omgående ska avbrytas.

För Naturskyddsföreningen i Nacka
Ronny Fors
ordförande ronny.fors@naturskyddsforeningen.se

För Boo Miljö- och Naturvänner
Kerstin Lundén
ordförande kerstin.lunden.natur@gmail.com

Kopia sänd till

Miljöenheten, Nacka kommun
miljoenheten@nacka.se

Kommunekolog Matilda Apelqvist
matilda.apelqvist@nacka.se

Kommunekolog Anna Engström
anna.engstrom@nacka.se